

חיי, חיינו

סיפור חיינו המשולב
בתולדות הארץ והמדינה

כרמלה יונתי

חיי, חיינו

סיפור חיינו המשולב בתולדות הארץ והמדינה

כרמלה יונת

יהא ספר זה זיכרון נצח
להוריי האהובים
שרה-בוזיה ויוסף יורעאלי (פלדשטיין),
ולתוריו של יגאל ז"ל,
עמנואל ופרלה יונתי (נולובוב)
ולשאר החלוצים מקימי המדינה.

בספר מתוארים רק מקצת מעשיהם של הוריי,
שתרמו רבות לכנין הארץ ולחברה בישראל.

כרמל לה לה

מילים: אורי שרון | לחן: טובה פורת

כרמל לה לה, כרמל לה לה, קצבו של הלב ההומה לה. אור שמש פיזו ממרומים, מאיר מכמניו של הטבע. פלגי הכרמל הזורמים שפעו והוסיפו גם צבע.	טיפסתי בשביל הפתלתל רקפת חייכה לי מסלע היה עוד רטוב מן הטל הגנבתי חיוך לכרמלה. לפתע ציוץ ציפורים זימר בין גזעיו של החורש. ברחש גלשו מזמורים חודרים מצמרת עד שורש. המשכתי דרכי אל ההר הולך בשבילים הכרמלה. לבי הקמה סער - קצבו של הלב ההומה לה.
---	---

לצפייה בליצות השיר:

תוכן העניינים

5	הקדמה
6	פתח דבר
7	אמי בצעירותה והרקע המשפחתי שלה
9	תחילת הקשר בין הוריי - ככה זה התחיל
10	שנותיי הראשונות
12	ילדות וערכים בקריית חיים
19	איתן אחי
26	סכא וסבתא והמשפחה המורחבת
30	זודי אריה פרידמן, לייבילה
32	תנועת הנוער גורדוניה
34	בית ספר חוגים בחיפה
36	חברות כהגנה
37	המעבר לנבע
38	בית הספר למטפלות בירושלים
45	התאהבויות נעוריי
47	אפיזודה עם הבריטים
48	חיי המקצועיים לאחר בית הספר למטפלות
51	העבודה ב"אומנה"
53	שירותי הצבאי
54	אמי בתקופת הצנע
56	ההיכרות עם יגאל
60	הרקע המשפחתי והאישי של יגאל
68	החתונה
70	החיים לאחר החתונה
72	נווה יוסף
77	מושב ניר בנים
84	החברים
86	הקריירה המקצועית שלי
90	יגאל בערוב ימיו
93	אירוע הלב
94	מחלתה ופטירתה של אמי
96	ילדיי וכל השבט
104	אחוזת נווה חוף
105	סוף דבר
107	אילן יוחסין

הקדמה

הספר הזה הוא הצצה לקורות העם, הארץ והמדינה; נגיעות היסטוריה דרך החוויות האישיות שלי ושל בני משפחתי. ואולי להיפך, החוויות האישיות והמשפחתיות בהשקפה לתולדות המדינה, לפני הקמתה ואחריה.

הכול שזור זה בזה שזירה הדוקה, ולכן גם הוספתי הערות בתחתית העמודים המוסיפות ברובן ידע למי שאינו מכיר את ההיסטוריה של הקמת המדינה.

ועם כל זה אני לא רוצה להיות הניבורה של הספר שלי!

אני מספרת בו בגוף ראשון, כי הרי חוויתי את החיים האלה במלוא עוצמתם. אבל הוריי הם הניבורים! סכי וסכתי ודודי! אחי! בעלי! ילדי!

אבל מה שבאמת חשוב הם הערכים שלאורם גדלתי. ערכים שספגתי בביתי, במשפחתי, ובתנועת גורדוניה שבה הייתי חניכה מסורה מגיל צעיר.

את הערכים הללו השתדלתי להנחיל לילדיי, ונראה שהצלחתי לא רע. או אולי בכל זאת משהו מהספר הזה הוא גם עלי...

בעוד חודש בעו"ה אהיה בת 90, וחברתי הודיעה לי שהיא רוצה להקדיש לי, בשינוי קל, את שירו של דידי מנוסי. (רק אעיר שאת דידי מנוסי, בן קבוצת גבע, הכרתי טוב בנערותי כשהייתי בגבע במשך שנה.)

בת השעים על פי הלוח,

אך בשאר המובנים -

היא בת שש עשרה בקושי,

או בת שש שנים.

כי אמתית היא ולא סקל,

ולא דגל ולא אות.

העקר מאחוריה -

היא צופה אל הקאות.

* הערה ביבליוגרפית: ההסברים בתחתית העמודים נלקחו ברובם ממקורות כגון אנציקלופדיה כרטא, ויקיפדיה, אתרי אינטרנט של יישובים וארגונים ומוסדות, ומארכיונים אינטרנטיים.

פתח דבר

רק בגלל הנחש לא נולדתי במערה!

ומעשה שהיה כך היה.

בשנת 1926 כשהוריי בווייה ויוסף פלדשטיין התחתנו, הייתה מצוקת דיור קשה בכל הארץ וגם בחיפה¹. בשל כך התקבצו עשרה זוגות, טיפסו ברגל על הר הכרמל ומצאו אזור נחמד עם עצי תאנה, פלגי מים ומערות. כל זוג, ביניהם גם הוריי, מצא לו מערה משלו. הם הכניסו למערה מזון ושמיכה וכד מים ושם הם גרו. האנשים האלה היו מזי רעב. הנשים יצאו לעבוד בניתוחן אבנים לבניית הכביש של שכונת אחוזה. הגברים עבדו בעבודות מזדמנות בכבישים, בנגרות ובכל תחום שהיה צריך בו עובדים.

דוד שלי יישיקה, אח של אמא שהייתה לו מאפייה בחיפה, סיפק להם לחם מפני שלא היה להם כסף לקנות אוכל. הם אכלו רק לחם ושומן של בשר שעלה בזול. אבל מצב רוח טוב היה להם תמיד. כל החבורה הייתה יורדת למטה העירה כדי לשמוע קונצרטים והרצאות, ולהשתתף בוויכוחים וריקודים, ואחר כך כולם היו עולים למעלה ברגל בחזרה לכרמל. כך היו מספר שנים.

יום אחד כשאבא סיים את העבודה, הוא מצא לוח עץ יפה בדרכו "הביתה" וחשב: "לוח טוב. אעשה לכווייה מתנה נופה (מזנון)". אבל הוא לא שיער מה מצפה לו. אמא סיימה את העבודה לפניו וכבר חזרה למערה. היא הייתה בהריון אתי בחודש שלישי. כשהוא נכנס למערה הוא מצא אותה רועדת ובוכה ושאל: "מה קרה בווינקה?" והיא ענתה מבוועתת: "אני הולכת מכאן ולא חוזרת! יש פה נחש! ראיתי אותו וצעקתי 'בוו'ה נָיָה' (מרוסית: ישמור האל) ושמתי יד על המצת. זה מה שיקרה לתינוק אחרי הלידה. יהיה לו סימן על המצת, בו'ה נָיָה!"

שישה חודשים אחרי כן, ב-17 בינואר 1926, נולדתי בשעה טובה. זה קרה בחיפה, בבית חולים הדסה שליד הטכניון². הוחלט שייקרא שמי בישראל - איך לא?! - כרמלה!

והרץ מזה, לא לי ולא לאמא לא היה כל סימן על הפנים...

אבל עד היום יש לי פחד נוראי מנחשים.

1 זו הפעם היחידה בספר שאכתוב תיפסו בשני יידיים. בהמשך כשתקראו חיפה, יזכרו שיש בעצם חיפה...

2 בית החולים הדסה בחיפה נוסד בשנת 1922 על ידי ההסתדרות הציונית הדסה בבניין שכור ברחוב הטכניון (היום רחוב שמריהו לרין). בשנת 1930 היו בו שתי מחלקות - ילדות וכירורגיה, והיו בו 32 מיטות. שפת הדיבור של הצוות הייתה רוסית. באוקטובר 1942 עבר בית החולים לבניין חדש במקום אחר ושמו הוסב ליבית חולים רוטשילד³. ב-1988, הודות לתרומה כספית שהתקבלה מקרן בני ציון, הושלמה הקמתו של אגף נוסף, ושמו של בית החולים הוסב ליטרכו רפואי בני ציון.

שנותיי הראשונות

נולדתי ב-17 בינואר 1928, כשהוריי כבר גרו בצריף רעוע במורדות הכרמל, בשכונה שגבלה בהדר הכרמל. ייתכן שזה היה ברחוב ארלוזורוב של היום. באזור הגבוה של הכרמל. גרנו בצריף הזה כמה שנים.

בגיל שנתיים בערך סבלתי מרכיזיס (רֶפְקֵת), מחלת ילדים שבה העצמות אינן מתקשות ונוטות להתעקם, בעיקר בגלל מחסור בוויטמין D). רופא הילדים היחידי שהיה או בחיפה אמר לאמא: "הבת שלך צריכה להיות בשפת הים לפחות 4 פעמים בשבוע כדי לספוג את קרני השמש". ולכן אמא שלי וחברתה דבורה גלדשטיין היו מיטלטלות אתי במורד ההר עד חוף בת גלים, שם הייתי צריכה לשכב בשמש ולהשתוף.

דבורה, החברה של אמא הייתה בעיניי הדודה שלי. כל כך אהבתי אותה. לבעלה קראו נפתלי, ולבנם שהיה בן גילי קראו יוסף. היו לנו קשרים טובים איתם הרבה שנים. הייתי אכלנית גרועה למדי, והיה צריך לדרבן אותי לאכול. היו מספרים לי על מלכת אנגליה, על רכבות, על קטרים, העיקר שאפתח את הפה ואוכל. גם דודתי חנה נרתמה לעזרה. היא התייחסה עמי יצחק שהיה מראשוני בית החרושת "שמך", הם גרו אז בטבעון ונולדו להם שתי בנות חמודות בהפרש של כמה שנים, רותי ודרורה'לה. את בעלה של חנה אהבתי מאוד. תמיד אמרתי שהוא הדוד שלי, לא היא, כי היא האכילה אותי, ואילו אני לא רציתי לאכול. היא אמרה: "אם תאכלי את האוכל, אנחנו נלך לראות את הגמלים שעוברים ברחוב". היא אהבה אותי מאוד, אבל פעם בכדיחותא היא אמרה לי על הבעייתיות שלי באוכל: "אני מאחלת לך שהבן שלך יהיה כזה!" ולימים כשעמי לא רצה לאכול כי הוא היה כל כך חולה, אמרתי לה: "חנה, את לא יודעת מה איחלת לי".

באותה תקופה הקימו אבא שלי ושני חברים שלו את מחצבת אבן וסיה, בקילומטר ארבע וחצי, למרגלות נשר. שני החברים היו אחים ששמם איסר ובנימין קוונקי. הם קנו יחד חמור לצורך הובלת החומרים. מאוחר יותר הם הצטרפו לסולל בונה. אבא היה חולה כרוני, ואמא הייתה צריכה לעזור בפרנסה. היא הייתה אוטו-דידקטית ותעודות לא היו לה, ולכן היא הלכה לכבס ולגהץ.

עם הוריי, 1932

סוף דבר

חשוב לי לסיים את הספר בתודה גדולה לילדיי.
תודה על מי שאתם! תודה שהושטתם יד בשעות קשות!
אני גאה בכל ילדיי ונכדיי! הנאווה הזו אינה בגלל תארים אלה ואחרים, אלא בזכות האדם
שהנכם, בזכות הערכים שלכם, בזכות ההתנהלות שלכם. אני גאה בהורות (ובסבתאות) שלכם,
בדרך שבה אתם עומדים בדכרים. ונראה לי כמעט מיותר לציין שאני אוהבת אתכם בלי גבול!
קשה לתאר את זה במילים.

אור שמש פיזו למרומים,
מאיר מכמניו של הטבע.
פלגי הכרמל הזורמים
שמעו והוסיפו גם צבע.

כרמל לה לה, כרמל לה לה,
כרמל מחבק את כרמלה.

(מתוך השיר כרמל לה לה, מילים: אורי שרון)

אילן היוחסין שלנו

